

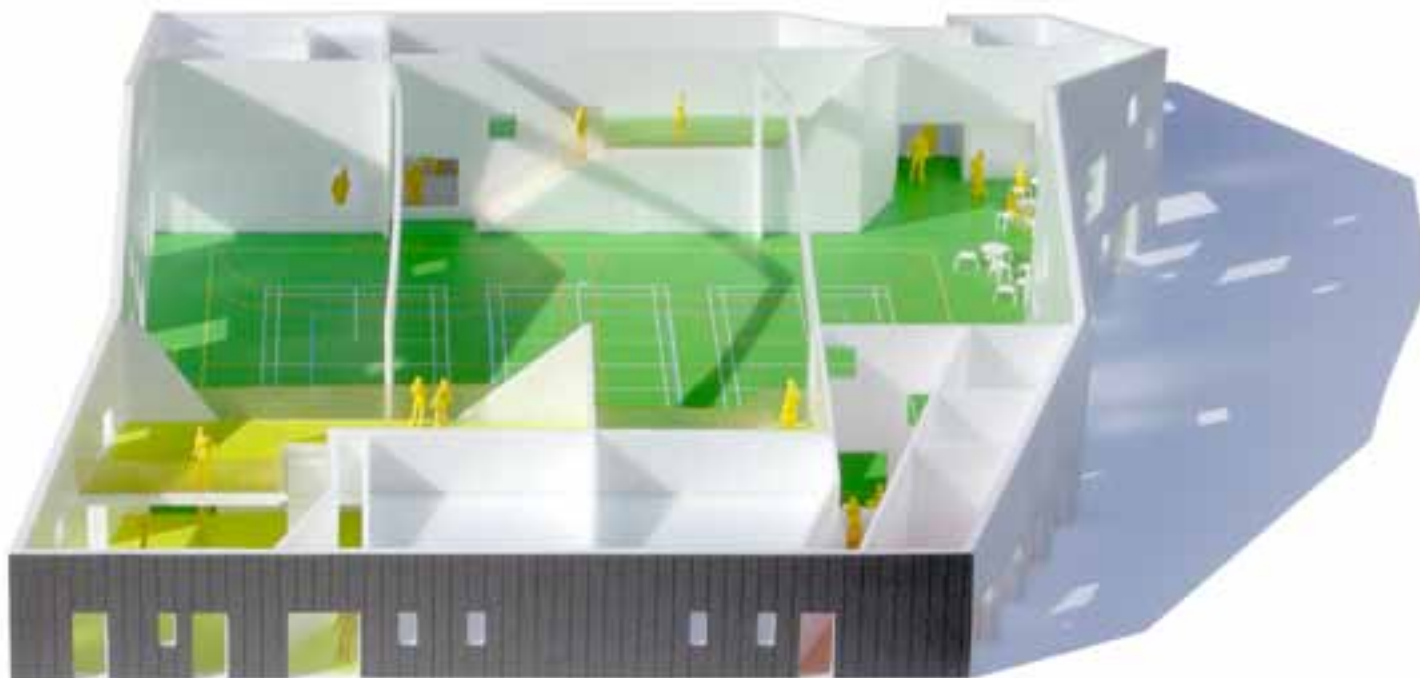
Er der fremtid i forsamlingshusene?

LANDSBYLVIV | EN GANG VAR DE ALLE LANDSBYERS PULSERENDE LIVSNERVE, HVOR GYMNASTIK, TEATER, FOREDRAG OG FESTER SAMLEDE BORGERNE. NU FOREGÅR IDRÆT OG KULTUR ANDRE STEDER, OG FESTERNE ER BLEVET FÆRRE. ET STYKKE DANSK KULTURHISTORIE MANGLER EN FREMTIDIG ROLLE.

AF LARS HJORTH BRÆRENTZEN, KOMMUNIKATIONSKONSULENT

Den danske forsamlingshuskultur er i krise. Da bevægelsen toppede for 90 år siden, fandtes der 1.800 forsamlingshuse spredt over hele landet. I dag er tallet nede på omkring 1.100, og der lukker i øjeblikket mindst 10 huse om året. Det skyldes, at forsamlingshusene har mistet deres klart definerede rolle i lokalsamfundene. Borgerne forsamlers andre steder for at dyrke gymnastik eller dans eller opleve amatørteater, møder og foredrag, og forsamlingshusene har en begrænset fremtid som halvtriste og slidte kulisser for 70-års fødselsdage og sølvbryllupper.

| Landsbyhuset i Gyrstinge er skabt til at rumme et mangfoldigt og moderne fællesskab og landsbyliv. Der bliver plads til idræt, kultur, fester, møder, erhverv og overnatning for festgæster og turister. Husets arkitektur vil både dag og nat skabe et lysende samlingspunkt for indbyggerne i de to landsbyer Gyrstinge og Ørlevvester.

Forsamlingshusene står ved en skillevej. Hvis ikke de vil lukke eller blot leve en hensygnende tilværelse som udtjente selskabslokaler, må de finde en ny og klar rolle i lokalsamfundene.

| Bestyrelserne bag forsamlingshusene trænger til et spark bagi. De tænker for traditionelt og er nødt til at være mere eksperimenterende |

Johnny Wøllekær, ph.d. i idræt og historie og arkivar ved Odense Stadsarkiv, er i gang med et forskningsprojekt om de danske forsamlingshuse i samarbejde med Syddansk Universitet. Han kan se, at forsamlingshusene er truede og anslår, at endnu 100 til 200 vil være lukkede om 10 år, hvis husenes bestyrelser ikke tager sig alvorligt sammen.

”Bestyrelserne bag forsamlingshusene trænger til et spark bagi. De tænker for traditionelt og er nødt til at være mere eksperimenterende med aktiviteterne, hvis de ikke skal lukke,” siger Johnny Wøllekær.

Bliver der tænkt nyt, er forsamlingshusenes kollektive massedød ikke uundgåelig. Nogle steder lever de i bedste velgående, og der er redningen ofte kommet fra nytilflyttere frem for den gamle garde i bestyrelserne, vurderer Johnny Wøllekær. Tilflytterne kommer med nye idéer til aktiviteter, der kan redde forsamlingshusene og igen gøre dem til vigtige samlingssteder. I forbindelse med forskningen i forsamlingshusene vil der blive samlet et idékatalog med opskrifter på forsamlingshusenes overlevelse.

”Jeg tror meget på, at det vil fungere at etablere små kontorlokaler med gode internetforbindelser. De kan bruges til mindre erhvervsdrivende om dagen, og om aftenen kan børn og unge bruge dem til gamingaftener, hvor de kan spille computer ligesom på internetcaféerne inde i de større byer,” foreslår forskeren og tilføjer, at mindre mødelokaler også vil kunne trække flere nye foreninger ind i forsamlingshusene igen.

Derudover skal arealerne uden om forsamlingshusene tages mere i brug. Johnny Wøllekær mener, at forsamlingshusenes placeringer inviterer til at etablere skøjtebaner, klatrevægge og naturstier, der kunne få nye brugergrupper til at interessere sig for forsamlingshusene.

Det går jo ikke at holde liv i en myte, som ikke har noget grundlag længere

Sidsel Eriksen, lektor i historie ved Københavns Universitet, er enig med Johnny Wøllekær. Forsamlingshusene er truede, og hvis de skal overleve, skal der helt nye aktiviteter til. Hun er som mange andre ked af at se, at et stykke folkeligt dansk kulturhistorie er ved at gå tabt, men som hun siger:

”Det går jo ikke at holde liv i en myte, som ikke har noget grundlag længere. Men det er trist, for det handler jo ikke kun om hygge og kulturhistorie, men om et tab af forsamlingshusene som steder for den sociale sammenhængskraft i små landsbysamfund.”

Problemet ifølge Sidsel Eriksen er, at der mange steder ikke længere er befolkningsgrundlag, der er store nok til, at forsamlingshusene kan overleve. Hun kunne godt tænke sig, at der var muligheder for offentlig støtte til de trængte forsamlingshuse, men det kræver en redefinering af forsamlingshusenes indhold og aktiviteter.

”Man kan jo ikke støtte en forsamlingshusbestyrelse, der kun holder fester for sig selv,” siger Sidsel Eriksen, der mener, at forsamlingshusene skal skabe sociale aktiviteter, der er åbne for alle.

At der er interesse for at holde liv i forsamlingshusene vidner en kommende ændring af byfornyelsesloven om. Indenrigs- og socialminister Karen Ellemann (V) har foreslået, at kommunerne får mulighed for at støtte en række forbedringer af forsamlingshusene. Men forslaget rummer ikke muligheder for støtte til fx køkkenfaciliteter og nye tage, som ellers er meget efterspurgt af forsamlingshusene.

De små bysamfund må tage handsken op og investere både kræfter og penge i at vende udviklingen

Lokale- og Anlægsfonden er også opmærksom på udviklingen og er klar til at støtte nye projekter, hvor et aktivt og engageret lokalliv står bag nye muligheder.

”Det nytter ikke kun at foretage bevidstløse renoveringer, som nok lukker huller i taget, men ikke grundlæggende skaber mere liv i forsamlingshusene,” siger Fondens direktør, Torben Frølich.

Han peger på, at hvis forsamlingshusene skal have en fremtid, skal der fokuseres på nyindretning, der støtter tidssvarende lokale aktiviteter – eller også skal der tænkes helt anderledes. Fx kan man samle hele lokalsamfundets fritidsliv i nye faciliteter. Et eksempel er begrebet ”landsbyhus,” som Lokale- og Anlægsfonden introducerer med et eksempelprojekt i Gyrstinge på Sjælland. Her skal det lokale forsamlingshus sælges og erstattes af et nybyggeri, der bliver mødestedet for de i alt 800 indbyggere i de to nabobyer Gyrstinge og Ørslevvester.

Landsbyhuset i Gyrstinge samler kultur, idræt og selskabslokaler og tilbyder derudover kontorfællesskaber og et dagligt socialt liv, der er åbent for alle byens borgere. Derudover vil landsbyhuset byde på overnatningsmuligheder for festdeltagere – for festerne er stadig vigtige – og cykelturister, der kan bruge huset som base for ture rundt i den smukke natur omkring Gyrstinge.

”For nogle lokalsamfund er et lidt større landsbyhus, der kan rumme idræt, kultur og sociale aktiviteter måske løsningen. Men hvis forsamlingshuset som begreb ikke blot skal ende som en del af Den Gamle By i Århus, må de små bysamfund tage handsken op og investere både kræfter og penge i at vende udviklingen. I Fonden vil vi kunne støtte enkelte eksempelprojekter, men de lokale kræfter må gå forrest,” siger Torben Frølich. ■

Landsbyhus i Gyrstinge

Pris	17,7 mio. kr.
Fondens støtte	4 mio. kr.
Areal	1.530 m ²
Bugherre	Fonden Landsbyhuset
Arkitekt	CEBRA A/S

